

PM 2005 RIII (Dnr 329-4082/2004)

Inrättande av samverkansgrupp mot klotter

Hemställan från gatu- och fastighetsnämnden

Borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande

1. Stadsledningskontoret ges i uppdrag att leda en samverkansgrupp mot klotter samt att utse ordförande i gruppen.
2. Som svar på gatu- och fastighetsnämndens hemställan hänvisas i övrigt till vad som anförts i denna promemoria.

Föredragande borgarrådet Leif Rönngren anför följande.

Ärendet

Kommunfullmäktige fattade den 29 mars 2004 beslut om den s.k. klotterkommissionens rapport. Gatu- och fastighetsnämnden fick i samband med kommunfullmäktiges beslut uppdraget att inrätta en samverkansgrupp, med en bred sammansättning, för att leda och samordna samarbetet mellan olika aktörer. Nämnden fick också uppdraget att utreda den komplexa ansvarssituationen. Utifrån de nya uppdrag gatu- och fastighetskontoret fått har en inventering kring arbetssätt och arbetsstruktur genomförts.

Det splittrade ansvaret är ett mycket stort problem för att lyckas med en effektiv klotterstrategi och möjligheterna att skapa ett klotterfritt Stockholm. Grundproblemet med samordningen av insatser är att alla förvaltningar och bolag har olika stor ambitionsnivå vilket avspeglas i summan avsatta medel och frekvens på insatserna. Det är avgörande att staden internt är enad för att med kraft kunna ställa krav på externa aktörer.

Gatu- och fastighetsnämnden inrättade fr.o.m. den 1 december 2004, i enlighet med kommunfullmäktiges beslut, en samverkansgrupp med bred förankring i staden. Gruppen föreslås ledas av stadsledningskontoret. Nämnden hemställde också att kommunstyrelsen utser en ordförande för samverkansgruppen.

Remisser

Ärendet har för synpunkter remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret anser att många nämnder och bolag inom staden har ett ansvar för att förebygga och sanera klotter. Det framgår tydligt av kommunfullmäktiges beslut avseende klotterkommissionen och av gatu- och fastighetsnämndens redovisning att ansvarsförhållandena måste klarläggas och att det behövs ytterligare samordning av stadens arbete mot klotter. Den samverkansgrupp som enligt fullmäktiges beslut ska inrättas har naturligtvis en nyckelroll i detta arbete.

Stadsledningskontoret delar gatu- och fastighetsnämndens bedömning att det krävs en bred förankring av arbetet mot klotter och att det därmed är befogat med en kommuncentral ledning av samverkansgruppen.

Mina synpunkter

Staden arbetar sedan några år mycket aktivt både med att förebygga och sanera klotter. Åtgärderna som olika nämnder och bolag utför är emellertid inte helt sammanhållna och ansvarsfördelningen delvis oklar. Jag delar därför gatu- och fastighetsnämndens bedömning att en stadsövergripande samverkansgrupp mot klotter skulle innebära stora fördelar för genomförandet av stadens klotterstrategi.

Jag föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande

1. Stadsledningskontoret ges i uppdrag att leda en samverkansgrupp mot klotter samt att utse ordförande i gruppen.
2. Som svar på gatu- och fastighetsnämndens hemställan hänvisas i övrigt till vad som anförts i denna promemoria.

Stockholm den 2 februari 2005

LEIF RÖNNGREN

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Sten Nordin* (m) och *Jan Björklund* (fp) enligt följande.

Vi föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att

1. bifalla förvaltningens förslag till beslut
2. därutöver anföras:

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har uppvisat en otydlig politik mot klotter, resultatet ser vi i att klottret i regionen ökar. En samverkansgrupp som har ett samlat ansvar och bred förankring är en förutsättning för ett lyckat arbete mot klotter i staden.

Klotter kostar Stockholms stad och dess bolag mycket stora summor varje år, under 2004 hade staden kostnader för klotter på ca 20 mnkr. Helsingfors som under några år arbetat oerhört målmedvetet och dessutom lagt ned en hel del resurser i kampen mot klotter har lyckats minska klottret med 75% i Helsingfors kommun.

Stockholms stad har dessvärre en lång väg att vandra innan man kommer upp i samma division som Helsingfors. Majoriteten i staden behöver dock inte gå så långt utanför Stadshusets murade väggar för att hitta exempel på ihärdig och offensiv kamp mot klotter.

SL har över fem gånger så höga kostnader för klotter som Stockholms stad och har ett betydligt mer målmedvetet arbete för att komma till rätta med problemen. Det senaste vapnet i kampen mot klotter är en trygghetstelefon där allmänheten kan ringa in och berätta var de sett klotter och skadegörelse, en idé som visat sig framgångsrik i Helsingfors. Nyckeln till framgångsrikt arbete mot klotter är ett samlat ansvar och snabb sanering.

Klottret är ett gissel för Stockholms medborgare. Den styrande majoriteten har gång på gång visat en påfallande flathet i kampen mot klottret och klottrarna vilket visas av de senaste beslutet om införande av legala klotterväggar i Bromma och Farsta. Det är en åtgärd som kommer att öka klottret.

Dessutom finner vi det bedrövligt att det har tagit socialdemokraterna nästan ett år att tillsätta en samverkansgrupp mot klotter. Kommunfullmäktige fattade 29 mars beslutet att inrätta en samverkansgrupp. Nästan ett år efter kommunfullmäktiges beslut har ännu ingen samverkansgrupp utnämnts. En akut fråga kräver akuta insatser. Det duger inte att problematiken kring klotter hanteras på ett så här nonchalant sätt av den styrande majoriteten.

När det gäller den föreslagna samverkansgruppen som skall motverka det splittrade ansvaret som råder mellan olika huvudmän, så ställer sig folkpartiet positiva till förslaget. Dock föreslår vi att ordförande i gruppen blir Leif Rönngren (s). Frågan måste upp på borgarrådsnivå för att vi ska nå resultat.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av *Kristina Axén Olin*, *Kristina Alvendal* och *Peter Lundén-Welden* (alla m), *Lotta Edholm* och *Ann-Katrin Åslund* (båda fp) och *Ewa Samuelsson* (kd) med hänvisning till reservation av (m) och (fp) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Gatu- och fastighetsnämnden beslutade den 12 oktober 2004 att

1. Besluta om inrättande av en samverkansgrupp i enlighet med kontorets utlåtande.
2. Hemställa hos kommunstyrelsen om att utse ordförande för samverkansgruppen.

Gatu- och fastighetskontorets tjänsteutlåtande daterat den 12 september 2004 har i huvudsak följande lydelse.

Bakgrund

Kommunfullmäktiges beslut

Kommunfullmäktige fattade den 29 mars 2004 beslut om den sk klotterkommissionens rapport. Kommissionens slutsatser och förslag till åtgärder kan i huvudsak sammanfattas enligt följande;

- Samhället måste upprätthålla en ständig beredskap för att ta bort klotter.
- Befintliga klotterbekämpningsåtgärder räcker inte till och det krävs att saneringsarbetet samordnas mellan stadens egna resurser och de privata fastighetsägarna m.fl.
- Samordningsförsök skall göras i välavgränsade geografiska områden i staden där man även kan infoga den ”sociala” dimensionen.
- Tidigare, snabbare och tydligare insatser från rättsväsendet och samhället som polis och åklagare, socialsekreterare och skola.
- Insatser i förebyggande syfte ska inte skilja sig från annat förebyggande arbete med ungdomars kriminalitet.

Gatu- och fastighetsnämnden fick i samband med kommunfullmäktiges beslut uppdraget att inrätta en samverkansgrupp, med en bred sammansättning, för att leda och samordna samarbetet mellan olika aktörer.

Nämnden fick också uppdraget att utreda den komplexa ansvarssituationen. Syftet är att det ska bli lättare för staden att systematiskt följa och utveckla arbetet mot klotter. Vidare beslutade också kommunfullmäktige att projektet ”Vårt Skärholmen” ska fungera som pilotprojekt och fortlöpande utvärderas.

Utifrån de nya uppdrag gatu- och fastighetskontoret fått har en inventering kring arbetssätt och arbetsstruktur genomförts. Gatu- och fastighetskontoret har sedan tidigare ett uppdrag att samordna klotterbekämpning i staden. Stockholms stads olika bolag och förvaltningar svarar dock var för sig för att klotter inom det egna ansvarsområdet saneras. Likaså har kontoret i samverkan med andra förvaltningar bedrivit enskilda projekt för att pröva metoder och samverkansformer. Kommunfullmäktiges uppdrag innebär ett välkommet mandat att ytterligare fördjupa samverka kring klotterbekämpning i staden.

Analys

Riktlinjer och begränsningar

Kommunfullmäktige beslutade 5 juni 2000 att klotter på stadens anläggningar skall saneras inom en arbetsvecka. Detta är därmed den huvudregel gatu- och fastighetskontoret samt även stadens övriga berörda förvaltningar arbetat utifrån. Ekonomiska och personella resurser har dock inneburit att denna regel inte alltid kunnat hållas. Å andra sidan har pilotprojekt genomförts som innebär en högre intensitet i saneringsinsatserna i vissa geografiska områden. Ett sådant exempel är att gatu- och fastighetsnämnden i samband med verksamhetsprogram för 2002 beslutade att bedriva pilotprojekt i Skärholmens stadsdelsnämndsområde. Ett annat exempel är det sk Södermalmsprojektet.

Vid sidan av riktlinjer och resurser påverkar även väderförhållandena möjligheterna till en effektiv sanering. Under vinterhalvåret saneras bara mycket grovt och stötande klotter beroende på att saneringsmetoder med vatten och högtryck förstör och isar sönder vid temperaturer under +8 grader. Sammantaget innebär detta att den effektiva saneringsperioden i praktiken enbart är från april till oktober månad.

Den 1 januari 2004 skärptes den straffrättsliga lagstiftningen mot skadegörelse. Syftet med skärpningen är att ytterligare förebygga och bekämpa klotter och annan skadegörelse. Enligt den nya lagstiftningen får polisen möjlighet att kroppsvisitera personer för att söka efter föremål som kan användas som hjälpmedel vid brott som innefattar skada på egendom. Genom kroppsvisitationer kan polisen beslagta föremål från potentiella gärningsmän t ex sprayfärgburkar som kan användas för klotter och annan skadegörelse. På så sätt kan brotten förhindras.

Straffmaximum för skadegörelse av normalgraden höjs från fängelse i sex månader till fängelse i ett år. Syftet med straffhöjningen är att skapa större utrymme för domstolarna att i särskilt allvarliga fall av skadegörelse, som ändå inte bedöms som grova brott, döma ut strängare påföljder än böter. Avsikten är inte att generellt höja straffen för skadegörelse.

Staden sanerar klotter för ca 20 miljoner per år

Gatu- och fastighetskontoret har inom samordningsuppdraget tagit in uppgifter från stadsdelsförvaltningarna, bostadsbolagen, några fackförvaltningar om deras kostnader för klottersanering åren 2001-2003. Uppgifterna på kostnader som har lämnats uppgår i dagsläget till ca 20 mnkr årligen.

Samhällets kostnad för klottersanering uppgår dock till hundratals miljoner varje år. Av klotteret följer dessutom ofta komplikationer på de ytor som blivit sanerade. Dessa skador kan kanske inte omgående uppskattas ekonomiskt eller kommer kanske inte ens förknippas med klotter då de blir föremål för restaurering. Det finns därmed heller ingen uppskattning av hur stor denna merkostnad är.

Exempel på några klotter- och klotterrelaterade skador;

Betongytor förstörs t ex genom att färgen stänger in fukt som ger vittringsskador. Klotter på elskåp och armaturer innebär risk för strömvabrott och elfel. Klotter på målade ytor lämnar efter sig fula avtryck som bara kan åtgärdas genom ommålning. Klotter på trafikskyltar kan i regel inte saneras mer än en gång på grund av reflex- och ytsiktens beskaffenhet. Därefter måste skylten helt bytas ut.

Komplext ansvar kräver tydlig organisation

Ett av grundproblem med samordningen av insatser är att alla förvaltningar och bolag har olika stor ambitionsnivå och budgetar för ändamålet. Men även den mycket komplexa ansvarsbilden vilken kommunfullmäktige pekade på i sitt beslut har försvårat ett effektivt arbete. Komplexiteten i ansvarsbilden kan exemplifieras med hur det kan se ut med ägarförhållande i offentlig miljö. Ett torg;

- Busskuren ansvarar SL för om den har reklam JCDecaux.
- Trafik- och vägs skyltarna har trafiktjänsten på gfk ansvar för.
- Papperskorgar, bänkar och muren i parken är stadsdelsförvaltningens ansvar.
- Belysningsstolparna, muren som bär upp gatan och gångtunneln är gfk:s.
- Statyn som står på torget ansvarar Stadens konstkansli för.
- Elskåpet är Fortums.
- Det andra anläggningsskåpet är UPC och det tredje är Telias.
- Brevlådan och den grå buntlådan är Postens.
- Bollplanen intill med omklädningshytter är idrottsförvaltningens.
- Fastigheterna som gränsar mot torget ägs av en bostadsrättsförening, ett kommunalt bostadsbolag och en privat fastighetsägare.
- Skolfastigheten är SISAB:s ansvar.

Ibland och alltför ofta kan ansvaret för t.ex. en mur, bergskärning, bullerplank mm vara oklart. Till hjälp att utreda vem som har ansvaret för saneringen finns en gränssnittslista daterad 1999-12-21.

Det behövs också ökade krav på de som har upplåtelsekontrakt med staden. Resurser att kontrollera och utdöma vite vid utebliven sanering av t.ex. bodar, containrar m.m. Lika viktigt som att tydliggöra ansvaret är dock att arbetet med att systematiskt inspektera och rapportera samt följa upp att sanering faktiskt sker. Detta är också en förutsättning för att kunna skaffa en bättre kunskapsbild av hur klotteret fördelar sig över staden samt vilka klottrare som är verksamma.

Kontorets förslag/synpunkter

För att staden med allvar skall kunna ta krafttag för att minska förekomsten av klotter måste ett långsiktigt, tydligt och samordnat arbete ta sin början med klotterkommissionens intentioner och stadens tidigare erfarenheter som grund. Det splittrade ansvaret är ett mycket stort problem för att lyckas med en effektiv klotterstrategi och möjligheterna att skapa ett klotterfritt Stockholm. Grundproblem med samordningen av insatser är att alla förvaltningar och bolag har olika stor ambitionsnivå vilket avspeglas i summan avsatta medel och frekvens på insatserna. Men även att utföra ett systematiskt inventeringsarbete.

Oavsett var det faktiska organisatoriska ansvaret ligger måste åtgärder vidtas för att systematisera saneringsinsatser, skapa ett strategisk förebyggande arbete och metodutveckling. Det är dessutom avgörande att staden internt är enad för att med kraft kunna ställa krav på externa aktörer.

Slutsatsen är därför att rimliga och verklighetsförankrade resurser måste avsättas inom alla förvaltningar och bolag för att arbetet mot klotter skall bli verkningsfullt, att klotter inte enbart ses som en saneringsfråga utan att samarbetet lika naturligt inbegriper de tekniska verksamheterna som de sociala samt stadens skolor. En sådan samordning är en övermäktig uppgift inom ordinarie verksamhet, men med öronmärkta pengar och en samverkansgrupp som innehar mandat att ställa krav på förvaltningar /bolag och som också arbetar med metodutveckling är det möjligt.

Förslag till struktur

Gatu- och fastighetskontoret har idag ett brett nätverk kring klotterfrågorna. Samverkan i utbildningar, metodutveckling m.m. sker förutom med stadens egna verksamheter med polismyndigheten, Fortum, SL, Fastighetsägarna, Hyresgästföreningen, HSB, Banverket, Vägverket, "Håll Sverige rent" m fl.

Samarbetet är en viktig plattform för det fortsatta arbetet.

Kontoret föreslår att i enlighet med kommunfullmäktiges beslut inrättar gatu- och fastighetskontoret fr o m den 1 december 2004 en *samverkansgrupp* med bred förankring i staden. Gruppen föreslås ledas av SLK och övriga ingående vara representanter för stadsdelsförvaltningar, representant för polisen, SL, bostadsbolagen, fastighetsägarföreningen socialtjänstförvaltningen, brottsförebyggande råd m. fl.

Gruppens uppgift blir att fortsätta utreda ansvarsfrågan i samarbete med de externa aktörerna, bedriva systematisk omvärldsbevakning i frågan, leda ett metodutvecklingsarbete, utfärda rekommendationer till stadens verksamheter i klotterfrågan, ansvara för dokumentation av stadens arbete mot klotter samt ansvara för samordningen gentemot externa aktörer.

Dels behöver en samordning internt i staden, dels ett externt kontaktnät. Varje samordnande insats som görs ute i stadsdelarna ska rapporteras till den föreslagna samverkansgruppen för att den ska kunna samla den dokumentation som finns i en för staden gemensam "bank". Där ska man också kunna få uppgift på vad som pågår i staden och vad resultatet har blivit av genomförda klotterprojekt. Gruppens första uppgift blir att göra en nulägesrapport rörande den aktuella klottersituationen i Stockholm.

Samverkansgruppen får även uppdraget att följa de pilotprojekt som bedrivs samt sprida dess erfarenheter. Exempelvis har arbetet inom Skärholmens stadsdelsförvaltning med projektet Vårt Skärholmen pågått en tid med både möjligheter och flera svårigheter. Det är angeläget att detta arbete fortsätter för att så småningom kunna utvärdera projektet. Efter utvärdering kan sedan andra stadsdelsförvaltningar plocka ihop åtgärder och idéer som passar deras behov och förutsättningar.

Som experthjälp inrättas ett *metodutvecklingsråd* under samverkansgruppen. Denna grupp skall sättas samman för att utveckla befintliga saneringsåtgärder samt utveckla och föreslå förebyggande skyddsåtgärder. I denna grupp bör representanter för de tekniska förvaltningarna delta. Stadsbyggnadskontorets medverkan är en garanti för att frågan skall komma in i ett tidigt skede i planprocessen. I övrigt bör rådet innehålla kompetenser från arkitekturhögskolan, saneringskompetens m. fl.

En viktig grupp som utvecklingsråd har att samtala med är stadsdelsförvaltningarnas tekniska avdelningar. Dessa har bred kunskap om hur stadsdelarnas behov ser ut, var man har problem med klotter o.s.v.

REMISSER

Ärendet har för synpunkter remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 9 november 2004 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontorets synpunkter

Många nämnder och bolag inom staden har ett ansvar för att förebygga och sanera klotter. Det framgår tydligt av kommunfullmäktiges beslut avseende klotterkommissionen och av gatu- och fastighetsnämndens redovisning att ansvarsförhållandena måste klargöras och att det behövs ytterligare samordning av stadens arbete mot klotter. Den samverkansgrupp som enligt fullmäktiges beslut ska inrättas har naturligtvis en nyckelroll i detta arbete.

Stadsledningskontoret delar gatu- och fastighetsnämndens bedömning att det krävs en bred förankring av arbetet mot klotter och att det därmed är befogat med en kommuncentral ledning av samverkansgruppen. Stadsledningskontoret föreslår att t.f. samordningschef Björn Jacobsson utses till ordförande i samverkansgruppen.